

Visie op meertaligheid en thuistalen in de klas

Meertaligheid en thuistalen vormen vandaag de dag een belangrijk onderwerp in het onderwijs. In dit artikel bied ik een weergave van mijn bevindingen op basis van enkele bronnen die ingaan op dit onderwerp. Deze bronnen dienen als basis voor mijn visie. In mijn visie wordt ingegaan op het belang van het erkennen en integreren van thuistalen in het onderwijs, de mogelijke effecten hiervan en welke rol ik hierin als leerkracht wil spelen.

Nacamulli (2017) stelt dat het vermogen om meer dan één taal te spreken een veelvoorkomende eigenschap is en brengt het in verband met een reeks van cognitieve en sociale voordelen. Zij stelt dat het proces van het verwerven van een tweede taal sterk kan variëren afhankelijk van de leeftijd, het milieu en de taal-leergeschiedenis van een individu.

Zij onderscheidt hen die taalvaardigheid verwerven in drie groepen: hen die een tweede taal gelijk met hun eerste taal leren (de gelijktijdige tweetaligen), hen die een tweede taal na de eerste leren (de opeenvolgende tweetaligen) en hen die een tweede taal leren door deze te filteren via hun eerste taal (de ondergeschikte tweetaligen).

Gelijktijdige tweetaligen kenmerken zich vaak door een nagenoeg gelijke vaardigheid in beide talen. Dit in tegenstelling tot opeenvolgende tweetaligen, waarin vaak wisselende niveaus van vaardigheid naar voren komen. Ondergeschikte tweetaligen hebben vaak een lager niveau van vaardigheid in hun tweede taal.

Ik kan mij herkennen in de Ted Talk van Nacamulli. Naar aanleiding van hetgeen ik in deze video heb geleerd, kan ik mijzelf bestempelen als een “opeenvolgende meertalige”. Door mijn onderwijs heb ik mijn horizon verbreed door Engels, Duits en Frans te leren naast Nederlands, mijn moedertaal. In het verleden zou ik mijzelf het label “ondergeschikt meertalige” hebben gegeven, omdat ik toen veel in het hoofd vertaalde naar het Nederlands. Vandaag de dag spreek en versta ik de genoemde talen behoorlijk en merk ik dat ik bij langduriger gebruik van een taal ook in die taal ga denken. Hiervan was ik mij tot noch toe weinig bewust. Door dit ‘mini-literature-review’ heb ik een mate van bewustwording opgedaan, zowel in theorie als in de zin van reflectie op mijn eigen taalontwikkeling.

Mijn meertaligheid helpt mij om nieuwe mensen te ontmoeten en om te gaan met verschillende situaties, zowel op persoonlijk als op professioneel vlak. Ik probeer mijn kennis van deze talen te gebruiken wanneer ik communiceer met mensen die gemakkelijker communiceren in een andere taal dan het Nederlands. Zo spreek ik Duits wanneer ik in Duitsland ben en Frans wanneer ik in Frankrijk ben. Dit vermogen stelt mij in staat om hen beter te begrijpen en om effectiever met hen te communiceren.

Het is belangrijk om de moedertaal van tweetalige kinderen in het onderwijs te behouden, volgens Jim Cummins (2001), een hoogleraar aan de Universiteit van Toronto. Hij betoogt dat het huidige beleid assimilatie in de ‘gangbare’ taal bevordert en het gebruik van de moedertaal van een kind afkeurt. Hij stelt dat dit negatieve gevolgen kan hebben voor zowel het individuele kind als de maatschappij. Het afkeuren van het gebruik van een gewenste

taal kan, volgens Cummins, het recht van een kind op een gepaste opleiding schenden en kan de relatie tussen kinderen en hun ouders schaden.

Hij betoogt tevens dat in tijden van globalisatie een samenleving die in staat is om meertalige en multiculturele 'bronnen' te omarmen, hier voordelen uit haalt en dat de identiteiten van samenlevingen en etnische groepen toch al voortdurend evolueren.

Een mooi voorbeeld van hoe een basisschool meertaligheid kan integreren heb ik heel lokaal gevonden, namelijk op mijn eigen basisschool. Basisschool De Windroos in Zuidhorn heeft onlangs een week georganiseerd om de cultuur en taal van de provincie Groningen te ontdekken. Hoewel wij een heel mooi dialect (het "Westerkwartiers") kennen, wordt dit in ons dorp amper gesproken. Ik, als oud-leerling van deze school, ben blij om te zien dat De Windroos dit initiatief heeft genomen. Ik vind het belangrijk om de lokale geschiedenis en cultuur te waarderen en te behouden.

Olaf Vos, een bekende Groninger presentator en journalist, gaf gastles in de Groninger taal. Mede door hem, veranderde 'goedemorgen' in 'moi', de typische Groningse begroeting. Dit was voor veel kinderen een grappige en interessante ervaring. Tijdens mijn recente basisschoolreünie heb ik gesproken met de huidige directrice over deze week. Vol enthousiasme vertelde ze mij over de betrokkenheid van de kinderen bij het leren over de 'eigen' cultuur en taal. Ik vond het mooi om te horen dat de week een succes was en dat de kinderen ervan hebben genoten. Het inspireert mij om in mijn eigen lessen als leerkracht niet alleen aandacht te besteden aan de meertaligheid die kinderen van huis uit al meebrengen, maar ook om aandacht te besteden aan de meertaligheid die heel lokaal al heerst.

Duarte (2020) haalt in haar artikel aan dat vaak wordt gedacht dat leerlingen die thuis naast het Nederlands een of meer andere talen spreken, een grotere kans hebben om slechter te presteren op school. Dit komt doordat leerkrachten zich onbekwaam voelen om te dealen met talige en culturele diversiteit in de klas. Ze ervaren het vaak als een beperking dat ze de talen van een deel van hun leerlingen niet beheersen, of vrezen dat leerlingen hun thuistalen zullen gebruiken om te praten over onderwerpen die niet met de lessen te maken hebben.

Ze stelt dat onderzoek heeft aangetoond dat deze aannames onjuist zijn en dat de onbekwaamheid van docenten juist de kansongelijkheid van meertalige leerlingen kan vergroten, omdat docenten niet beseffen dat de thuistalen van leerlingen juist voor het leren kunnen worden gebruikt.

Door het gebruik van andere talen te verbieden, erkennen deze leerkrachten niet dat thuistalen een belangrijk onderdeel van de identiteit van de leerlingen vormen, zo stelt Duarte (2020).

Door dit artikel ben ik bewuster van het feit dat meertaligheid ook op positieve wijze kan worden ingezet in het onderwijs. Als leerkracht wil ik inspelen op de behoeften van de leerlingen. De notie daarbij is dat in bepaalde delen van Nederland een grotere diversiteit heerst dan in andere delen. Gevolg is dat je als leerkracht een klas kunt hebben waarin alle leerlingen de Nederlandse taal als 'thuis taal' hebben. Hoewel de focus bij meertaligheid vaak ligt op andere talen dan de 'gangbare' voertaal, is in zo'n geval allicht in mindere mate sprake van meertaligheid. Het is ook belangrijk om stil te staan bij een relatief gebrek aan

meertaligheid. Ik wil mij voor alle leerlingen inzetten, maar vind het belangrijk dat het blijft aansluiten bij hun eigen belevingswereld. Wanneer ik de Franse taal aanhaal, maar geen enkele leerling die taal spreekt, of ervan heeft gehoord, dan sla je als leerkracht, mijns inziens, de plank mis. Blijven aanspreken bij de behoefte van de leerling staat centraal.

Bibliografie

Cummins, J. (2001). Bilingual Children's Mother Tongue: Why is it important for education?

Sprogforum, 19, 15–20. https://www.lavplu.eu/central/bibliografie/cummins_eng.pdf

Duarte, J. (2020). Meertaligheid als cruciaal identiteitskenmerk. *Levende Talen Magazine*, 3,

15–19.

[https://taalwijs.nu/wp-content/uploads/sites/515/2022/04/LTM-Meertaligheid-Duarte.](https://taalwijs.nu/wp-content/uploads/sites/515/2022/04/LTM-Meertaligheid-Duarte.pdf)

pdf

Nacamulli, M. (2017, 11 december). *The benefits of a bilingual brain* [Video]. TED Talks.

Geraadpleegd op 23 december 2022, van

https://www.ted.com/talks/mia_nacamulli_the_benefits_of_a_bilingual_brain